

בבא בתרא לג

משה שווערד

1. רישב"א על בבא בתרא דף לב/ב

והווי לי זוזי אחריני גביה. פי' מלוה בשטר, ומת אביהן אחר הזמן, דאילו מת בתוך הזמן אפילו במלוה על פה היה גובה מהם בלא שבועה כדאיתא בפרק קמא (ה' ב'):

2. תוספות מסכת בבא בתרא דף לב עמוד ב ד"ה נפק עליה

נפק עליה קלא דקא אכיל ארעא דיתמי - פירוש יצא הקול שהוא של יתומים אבל אין לפרש יצא הקול דמתחלה היה של אביהם אבל עכשיו לא היו יודעין דא"כ הוה מצי למימר לקוחה היא בידי.

3. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף לב עמוד ב ד"ה משכנתא

משכנתא - גבאי מאבוהון הוה במשכנתא דסורא דכתבי הכי במשלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף [1] ובימי אביהם אכלתיה שני חזקה.

4. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף לב עמוד ב

לב] בא"ד - ובימי אביהם אכלתיה שני חזקה - הרשב"ם לומד שאכל שני חזקה בימי אביהם. [2] הר"י מיגש חולק ומבאר שמירי שאכל שני חזקה בימי היתומים, אבל אם היה אוכל שני חזקה בימי אביהם היה יכול לטעון לקוחה היא בידי [ולהלן בגמ' מבואר שאינו יכול לטעון כן]. אבל במה שאכל שני חזקה לאחר מיתת אביהם, אין מועיל חזקתו, שהרי אין מחזיקין בנכסי קטן [ב"מ לט א].

5. סוכת דוד

ל"ח: ל"ט, פלניא גזלנא הוא דקאכיל ארעאי בגזלנותא ולמחר תבענא ל"י בדינא, ואביי סובר דנהי דוהו לשון מחאה כן, מ"מ סגי בזה נמי במה שהגיע לו סתם קול דבמשכנתא הוא, ולא בעינן קול שמחה הבעלים דתלינן בסתם קול שוהו בא מחמת שמחה הבעלים ואמר דנחית שם במשכנתא, ומלשון הרא"ש הנ"ל נראה דמספקא ל"י אי בכה"ג שכבר ישנו קול דנחית לארעא במשכנתא אם בעינן נמי שימחה המ"ק דמתחילה כתב ומחמת הקול לא נזקק אביהם למחות ואח"כ כתב או שמא מיחה וכו' היינו דתלינן שוהו בא מחמת המחאה דקול, ואפשר נמי שאי"ז ספק אלא כונתו דבין כך ובין כך יש כאן דין מחאה ולהתוס' לקמן ד"ה לקוחה, שלא פירשו דהקול הוה מחאה אין ראוי דחלוקין על הרשב"ם והרא"ש בזה דס"ל דקול אין לו דין מחאה, ד"ל דהם מפרשים דהקול יצא רק עכשיו שהו"א במשכנתא אצלו וכבר כלה המשכנתא ואכיל ארעא דיתמי.	עג) בגמ' רבא בר שרשום נפק עלי' קלא וכו', ועיין רשב"ם שכתב והלכך נפק עלי' קול של עדות אמת דמהשתא אכיל ארעא דיתמי ע"כ. הנה לרשב"ם הקול יצא בחיי האב דבמשכנתא נחית עיין רשב"ם לקמן ד"ה אמר ל"י, ולכן אותן אומר דעכשיו כבר כלה המשכנתא ואכיל ארעא דיתמי, וכיון דיצא הקול בחיי האב לכן אמר ל"י אביי דחשיב זה הקול מחאה והי' לו לזוהר בשטרו ולא יכול לטעון תו לקוחה היא בידי, ועיין רא"ש סימן י"ח, שהוסיף ומחמת הקול לא נזקק אביהם למחות, או שמא מיחה בפני עדים ואינן מצויין, והוא הקול כי נשמעת מחמת האב ועדות הוא על המחאה דכל מחאה אינה אלא הוצאת קול דאמרינן חברך חברא אית ל"י, ומפני הקול הי' לו לזוהר בשטרו כי כל מחאה אינה באה מיד למחזיק אלא הקול נשמע אליו עכ"ל, ורב"ש סבר דאין לקול דין מחאה דמחאה בעינן שימחה וזהו הקול שמחה זה, וכדאמר לקמן
---	---

6. תוספות מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א ד"ה אמור רבנן

אמור רבנן הבא ליפרע כו' - אף על פי שאף בשבועה לא היה יכול ליפרע מהם עד שיגדלו כדקאמרינן ולכי גדלי אישתעי דינא בהדייהו לא היה מקפיד על ההמתנה אלא על השבועה ונראה דרבא בר שרשום סבר כרב הונא ברין דרב יהושע דמפרש (ח) טעמא בשילהי מכילתין (דף קעד). טעמא דאין נזקקין לנכסי יתומים משום צררי

דאי כרב פפא דמפרש משום דפריעת בעל חוב מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו א"כ אפילו יהא אמת כדבריו לא היה יכול לעכב להם הקרקע בחובו כיון דלאו בני מיעבד מצוה נינהו וכדרב הונא נמי פסקינן התם.

7. תוספות מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א ד"ה אכבשיה לשטר

אכבשיה לשטר משכנתא ואוכלה שיעור זוזי - דוקא משום דכבש לשטר משכנתא מצי למימר לקוחה היא בידי דלא היה ידוע דבתורת משכנתא אתא לידיה דאי הווי ידעי דמעיקרא בתורת משכנתא אתא לידיה לא היה טוען רבא בר שרשום שיכול לומר לקוחה היא בידי מידי דהוה אאומן ואריס דאין לו חזקה בשדה אריסותו כיון דידוע דמעיקרא בתורת אריסותא אתו לידיה וכן דברים העשויין להשאיל ולהשכיר וגזלן (ט) דמעיקרא ידעינן דגזלן שדה זו דאין לו שום חזקה.

8. סוכת דוד

ועיין בש"מ בשם ר' יונה, שתירץ ל"ק דודאי כ"ז שלא אכל פירות כשיעור מעותיו לא הי' נאמן במיגו להוציא ממון דלא אמרינן מיגו לאפוקי ממונא והאי נמי אע"פ שיש שטר בידו כיון שאין דינו ליטול מן היתומים אלא בשבועה, אם באת לומר שיטול בלא שבועה במיגו הוה לי' מיגו לאפוקי ממונא עכ"ל, היינו דלהכי רצה קודם	(א) בגמ' אלא אכבשי' לשטר משכנתא ואוכלה שיעור זוזי דמיגו דאי בעינא אמינא לקוחה היא בידי מהימנא וכו', ומשמע מלשון ואכבשי' ואוכלה שיעור זוזי דלא הי' נאמן-על תביעת חובו רק עד שיאכל כבר כשיעור מעותיו, והקשו הראשונים בש"מ דלמ"ל לאכול קודם שיעור זוזי ולמה לא יבוא עכשיו לבי"ד ויטעון מדין מיגו דלקוחה היא ויהא נאמן לאכול אח"כ,
--	--

9. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א ד"ה מהימנא

מהימנא - בלא שבועה [1] דאין נשבעין על הקרקעות [2] ועוד דחזקת שלש שנים במקום שטר קיימא.

• דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א

ד' רד"ה מהימנא - בלא שבועה דאין נשבעין על הקרקעות - שיטת הרשב"ם דאין נשבעין על הקרקעות אף שבועה דרבנן. הרא"ש מקשה על הרשב"ם נהי דאין נשבעים שבועה דאורייתא, מדרבנן מיהא נשבעים שבועת היסת, והביא ראיה [שהביאו התוס'] מהגמ' בכתו' לגבי פוגמת כתובתה. וכן דעת התוס' בשם רב האי גאון וש"ר דשבועת היסת נשבעים. בשי' ר' דוד [אות שלא] וחי' ר' נחום [אות קסב] כתבו שהרשב"ם מחלק בין שבועת הנוטלים לשבועת היסת. לגבי שבועת הנוטלים תיקנו חכמים בכל נוטל, ולא חילקו בין קרקע למטלטלין [דאין זה חיוב שבועה, אלא דין שאם רוצה ליטול צריך להשבע קודם], אבל שבועת היסת שתיקנו חיוב שבועה משום דרא דממונא דחזקה אין אדם תובע אא"כ יש לו, בזה תיקנו כעין שבועה דאורייתא שליכא שבועה על הקרקעות.

בהג' הב"ח [לרא"ש אות ב] מקשה שאפשר לחלק בין שבועת היסת בקרקע לשאר שבועות, ע"פ הגמ' [שבועות מ ב] שאומרת שתיקנו היסת כיון שחיישינן שאדם משתמט מלשלם כיון שכעת אין לו זוזי ורוצה לפרוע אח"כ כשיהיה לו זוזי. וזה לא שייך בתביעת קרקע שהקרקע נמצאת לפנינו. הב"ח מביא הסמ"ג שכתב שלא פלוג רבנן ותיקנו בכל דבר, גם היכא שהחפץ בעין לפנינו ולא שייך אישתמוטי.

• דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א

[בא"ד - ועוד דחזקת שלוש שנים במקום שטר קיימא - שיטת הרשב"ם שמי שיש לו חזקת ג"ש פטור משבועה [אף משבועת היסת]. הרמב"ן והר"ן והרשב"א והנ"י מביאים דכן כתוב בתשובה לגאון. הרמב"ן והרשב"א והנ"י מביאים מחלוקת האם חייב שבועת היסת. התוס' והרא"ש ס"ל שחייב שבועת היסת.

בח"ר ר' מאיר שמחה [כט. אות ד] ובגידולי שמואל ובחי' ר' נחום [אות קסא] תולים מחלוקת הרשב"ם והתוס' במחלוקת הרמב"ן והקה"ח [סימן קמ - ב הנ"ל כט. אות ח]. לפי סברת הרמב"ן כיון דאיכא

ראיה מצד שתיקת המערער, שוב ליכא ספק, ואין המחזיק צריך להשבע שבועת היסת. לפי סברת הקה"ח שהיו תקנה דרבנן לטובת הלקוחות, אכתי איכא ספק ומה שאפשר לברר צריך לברר, ולכן בעי שבועת היסת. הרשב"ם ס"ל דא"צ להשבע היסת כיון שאיכא ראיה משתיקת המערער, [מיהו מלשון הרשב"ם] לה: ד"ה [ישראל] משמע שחזקת ג"ש הוי תקנה]. התוס' שס"ל שצריך להשבע שבועת היסת, היינו משום שס"ל כמו הקה"ח [סימן קמ - ב] דחזקת ג"ש הוי תקנת חכמים, וכיון דליכא הוכחה צריך להשבע.

מיהו אפשר לומר שגם לפי סברת הרמב"ן [שאיכא ראיה משתיקת המערער] אפשר להיב היסת כיון ששתיקת המערער אינה ראיה גמורה [אלא רגלים לדבר], ולכן אכתי צריך להשבע היסת.

10. תוספות מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א ד"ה מיגו דאי

מיגו דאי בעי למימר לקוחה היא - ותימה מאי דעתיה דרבא בר שרשום דאפילו אי טעין לקוחה היא בידי שבועת היסת לעולם צריך דנהי דאין נשבעין על קרקעות מדאורייתא מדרבנן נשבעים כמו שדקדק רב האי גאון מההיא דהכותב (כתובות דף פז). הפוגמת כתובתה ועד אחד מעידה שהיא פרוע לא תפרע אלא בשבועה סבר רמי בר חמא למימר שבועה דאורייתא אמר רבא שתי תשובות בדבר כו' ועוד דאין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות אלמא מדרבנן נשבעין וה"ה שבועת היסת דמ"ש ויש לומר דאין נשבעין שבועת היסת אלא היכא דטעין ברי אבל הכא לא טענת ברי הוא שאין ודאי ליתומים שקרקע זו אינה לקוחה בידו הלכך אי הוה טעין לקוחה היא בידי לא הוה צריך שבועת היסת.

11. סוכת דוד

כז) בא"ד, וי"ל דאין נשבעין שבועת היסת אלא היכא דטעין ברי וכו' | וכונתם דדין טענין עבור יתמי לאו דין ברי הוא, ועיין רא"ש שמתחילה ג"כ תירץ כן, אבל כתב דיותר נראה דכל דמצי אבוהון למיטען ולהשביע טענין ליתמי ומשבעינן אפילו בשמא עכ"ל, הנה כתב ומשבעינן אפילו בשמא, היינו דודאי דדין טענין דבייד טוענין א"א להיות דין טענת ברי ממש, ורק דמ"מ דין טענה יש לדין של טענין והוה סגי לחייבו היסת, ונראה לבאר כך, דבדין טענת שמא יש שני הסרונות חדא דאי"ז טענה כלל, ב' דאפילו באופן שהי' לזה דין טענה מ"מ אינו טענת ברי, ובזה יהי' המחלוקת דהרשב"ם והרא"ש יסברו דכל החיסרון דאין נשבעין על טענת שמא הוא משום דאי"ז דין טענה כלל אבל בדין דטענין כיון שחכמים תקנו לטעון

א"כ הוי זה דין טענה דוהו ספק ברי ולכן זה ג"כ מחייבו היסת, ורק דלרשב"ם אין נשבעין על הקרקעות ועל חג"ש, אבל התוס' יסברו דלחייב שבועה בעינן טענת ברי ודין טענין לא מחשבא דין ברי אלא או ספק ברי וכדכתב הקו"ש חלק ב' ב' לפרש בדברי הרא"ש ריש פ' האשה שנתארמלה, או סתם דין טענה מתק"ח, אבל אינו ברי ולכן ליכא כח בהך טענה לחייבו שבועת היסת דזה דחשיב טענה אבל ברי לא הוי, או י"ל דהרא"ש סובר דוהו נמי מונח בתק"ח דיחשב זה לדין ברי.

12. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א

יא] אלא אכבשיה לשטר משכנתא ואוכלה שיעור זוזי דמיגו דאי בעינא אמינא לקוחה היא בידי מהימנא - האחרונים [שעה"מ] [סימן קנ - א] קה"י [סימן כד - א] ושי' ר' שמואל אות כז] מקשים לפי שיטת הר"י מיגש [הובא ברא"ש שבועות פ"ז סימן ג] והרמב"ם [מלוה יג - ג ושלוחין ט - ד] דמיגו לאפטורי משבועה לא אמרינן, איך רצה להפטר משבועה ע"י מיגו. ולפי פירוש הרא"ש [הובא להלן] שלא רצה להפטר משבועה ניחא, אבל קשה לפי פירוש התוס' וש"ר שרצה להפטר משבועה, וכן מפרש הרמב"ן בשם הר"י מיגש. א. השער משפט [סימן קנ - א] מתרץ דדוקא הבא לפרוע מיתומים ע"י שטר, תיקנו שבועה שמא השטר פרוע, אבל הבא לפרוע עם מיגו, אין הפשט שחייב שבועה והמיגו פוטרו משבועה, אלא שבכה"ג לא תיקנו כלל שיהיה חייב שבועה. וכן מתרץ בשי' ר' שמואל [שם].

ב. הקה"י מתרץ דדוקא מי שבא להוציא מיתומים חייבוהו שבועה, אבל מי שמוחזק כבר וממשיך להחזיק בדבר לא חייבוהו שבועה, דאינו בגדר בא להוציא מיתומים, ולכן הכא מחמת שיש לו מיגו הוי הנכסים בחזקתו ואינו מוציא מיתומים. ולפ"ז אין כוונת הגמ' שהמיגו פוטר משבועה, אלא משום המיגו הוי בחזקתו, ואינו בכלל מוציא מנכסי יתומים דפרוע ועומד הוא.

ג. עוד מתרץ הקה"י דהכא חשיב משיב אבידה, [שהרי היתומים לא ידעו שיש להם תביעה עליו], ובכה"ג גם הר"י מיגש מודה דמהני מיגו.

ד. בש"י ר' דוד [אות שלח] מתרץ שדוקא לענין שבועה דאורייתא אמרינן שמיגו לא מהני לפטור משבועה, אבל לגבי שבועה דרבנן מהני מיגו לפוטרו.

13. ריטב"א על בבא בתרא דף לג/א

א"ל לקוחה היא בידי לא מצית אמרת דהא איכא עליה קלא דארעא דיתמי היא. [1] יש מפרשים שזה הקול המפורסם חשוב כמחאה בסוף כל שלש ושלוש ויש לו להזהר בשטר, [2] ויש מפרשים דכיון שזה הקול מפורסם הרי זה כאילו יצא שטר המשכונה ועביד ליה יורד ברשות שאין לו חזקה, וזה יותר נכון. [3] ויש אומרים [כי] לא היינו מקבלים מכיוצא בך זה המיגו כי אנן סהדי שלא היית מעיז פנים לומר כן כיון דאיכא עליה קלא, ואפילו מקבלינן ליה היינו בשבועה ככל מיגו שיהיה ממעיז לשאינו מעיז והנך בורח מהשבועה:

14. תוספות מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א ד"ה לקוחה היא

לקוחה היא בידי לא מצית אמרת - אף על גב דאי הוה אמר לקוחה היא בידי הוה נאמן מ"מ לא הוי מיגו והכי פירושו דלא מצית אמרת לא היית יכול להעיז פניך ולומר כן כיון דנפק קלא ואין כאן מיגו וכענין זה יש בפרק שני דקדושין (דף נ.) ומה אם ירצה לומר מזיד הייתי לא משוי נפשיה רשיעא פ"י אינו אומר ברצון מזיד הייתי ואין כאן מיגו אבל ודאי אם אמר מזיד הייתי פשיטא דמהימן.

15. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א ד"ה אהאי

אהאי - אהודאת פיו שמודה עכשיו שאתה קרוב יותר והא איהו דאמר עד השתא אנא קריבנא טפי ואכל פירות בדין כל דאלים גבר וזה שמודה עכשיו הרי הוא כנותן לך את האילן מדעתו אף על פי שלא זכית בו מן הדין.

16. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א

[ל] רד"ה אהאי - אהודאת פיו שמודה עכשיו שאתה קרוב יותר וכו' וזה שמודה עכשיו הרי הוא כנותן לך את האילן מדעתו - לכאורה קשה שאין כאן מתנה אלא הודאה שרב אידי קרוב טפי וא"כ מודה שאכל פירות בגזל. וכן מקשה התוס' רא"ש בשיטה.

[1] הגידולי שמואל [ד"ה תו] והברכ"א מבארים שכוונת הרשב"ם שגדר הודאת בעל דין הוי גדר של התחייבות דהיינו נתינת מתנה, וכמו שביאר מהר"ן לב שהביא הקה"ח [סימן לד - ד], ובזה פליגי רב חסדא עם אב"י ורבא, ולפי אב"י ורבא הודאת בעל דין נאמנות ולכן איכא נאמנות גם לגבי הפירות.

[2] הפני שלמה מבאר דברי הרשב"ם ע"פ הבית שמואל [סימן לח - לא] שכתב שנאמנות הודאת בעל דין מהני מכאן ולהבא ולא מהני למפרע. [החלקת מחוקק חולק וסובר שמהני למפרע כמו עדים]. וזה סברת רב חסדא שלא מהני הודאתו למפרע לענין לחייב תשלום פירות. ומוסיף הפני שלמה דבעינן ראייה כדי להוציא הפירות כיון שההוא גברא זכה מדין כל דאלים גבר, וכל דאלים גבר הוי ראייה כמש"כ הרא"ש [סימן כב], דמי שמתאמץ לזכות איכא קצת ראייה שהוי שלו.

[3] עוד י"ל שכוונת הרשב"ם שרב חסדא סבר שע"י שמודה קונה עכשיו מדין קנין אודיתא, וס"ל שאודיתא הוי מעשה קנין שע"י קונה המתנה [כדעת הקה"ח סימן מ - א וסימן קצד - ג, עיין להלן קמט. אות ג]. ואב"י ורבא ס"ל שלא התכוון להקנות באודיתא, אלא התכוון להודות הודאה רגילה שהדקל שייך לרב אידי.

17. תוספות מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א ד"ה ה"ג לסוף

ה"ג לסוף אודי ליה - ולא גריס דאיהו קרוב טפי אלא לא היה רוצה לחלוק עם רב אידי ונתן לו הדקל בחנם ולא בשביל שהיה קרוב יותר ומשום הכי קאמר רב חסדא הא איהו דאמר אנא קריבנא טפי שמרצונו נתן לך ולא בשביל שאתה קרוב יותר ואביי ורבא סברי כיון דאודי אודי (י) ומסתמא לא היה מוחל לו אלא מפני שהוא יותר קרוב ולשון אודי דחוק הוא וכן סברת אביי ורבא ואין לפרש דגרסינן דאיהו קרוב טפי והיה טוען (כ) דלא אכל פירות ולרב אידי היו לו עדים שאכל והא דקאמר איהו קאמר אנא קריבנא טפי פירוש מעיקרא והואיל וכן השתא נמי מהימן במאי דאמר שלא אכלה במיגו שלא היה מודה וס"ל דאמרינן מיגו במקום עדים כדבסמוך דא"כ הוה ליה למימר הא איהו (ל) אמר לא אכלתי ואי בעי אמר אנא קריבנא טפי ועוד א"כ הוה ליה לאסוקי נמי הכא בהאי לישנא כדמסיק בסמוך אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא [מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן] וגירסת ר"ה נראה לר"י עיקר דלא גריס לסוף אודי ליה אלא גרס לסוף אייתי סהדי דאיהו קריביה ולא גרס קרוב טפי שלא היו מעידים שרב אידי קרובו היה טפי מההוא גברא אלא היו מעידים שרב אידי קרובו היה וההוא גברא לא היו מכירים אם הוא היה קרובו או לאו ולא היה לו שום עדי קורבה ואפי' (מ) גרס טפי מצינו לפרש טפי מכל אותם שהיו העדים מכירים לכך אוקמה רב חסדא בידיה דרב אידי דהוי רב אידי ודאי וההוא גברא ספק והיה רב אידי תובע גם הפירות כיון שהודה שאכל ורב חסדא פטר ליה במיגו דאי בעי אמר לא אכלי כי אמר נמי אכלי ודידי אכלי מהימן (נ) ורבא ואביי סברי כיון שאכל פירות ואודי חייב לשלם ולא מהימן במיגו הואיל והקרקע יוצא מתחת ידו מן הדין דבקרקע ליכא מיגו וא"ת והא לקמן (דף לד.) אמרינן אי דמיא (ס) לרבי אבא לחד סהדא ולתרתין שנין ולפירי דכשמודה שאכל פירות ואיכא חד סהדא שחייב לשלם מתוך שאינו יכול לישבע אבל אי ליכא חד סהדא לא היה חייב לשלם ואמאי נימא כיון שהקרקע יוצא מתחת ידו גם הפירות ישלם וי"ל דהתם מיירי שאומר שאכלה שלש שנים והעד אינו מעיד אלא משתים דהתם ודאי אי לא הוה חד סהדא פשיטא דפטור אף על פי שהקרקע יוצא מתחת ידו דאי מהימן במאי דאמר דאכלה שלש שנים לא היה לנו להוציא הקרקע מידו כיון דאכלה שני חזקה וליכא למימר דנאמין לו שאכלה שלש שנים אבל לא נאמין שלקחה אלא בגזל אכלה כדאמרינן בהנזקין (גיטין דף נד: ושם) דנאמן אתה להפסיד שכרך ואין אתה נאמן להפסיד ספר תורה דלא דמי דהתם (ע) אף על פי שספר תורה) כיון שהוא ביד לוקח כאילו יש עדים שנכתבו לשמן (פ) מ"מ מפסיד שכרו כיון שמודה שאין חייבין לו כלום.

18. קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף לג/א

(קמד) תוס' בא"ד. ור"ח פטר ליה במיגו ואף שהקרקע יוצא מתחת ידו, היינו משום שאין לו ראייה על הקרקע אבל על הפירות יש לו מיגו ומהני לענין הפירות ולא לענין הקרקע, ואי נימא דמיגו הוא מטעם אנן סהדי שאומר אמת דמ"ל לשקר, תיקשי איך אפשר לחלק בין הקרקע להפירות, דממ"נ אם יש לנו הוכחה שטענתו אמת אם כן גם הקרקע שלנו, וכן קשה גבי סיטראי, דהמלוה נאמן במיגו דלהד"ס, ומכל מקום השליח חייב לשלם, ואמאי כיון דמוכה על ידי מיגו שטענת המלוה אמת, דהיה לו סיטראי למה יתחייב השליח לשלם, הלא לא הזיקו כלום, ובודאי אם יתברר ע"י עדים שהיה סיטראי יפטר השליח, וה"נ נתברר על ידי מיגו אמנם אם נפרש, דטעמא דמיגו אינו משום הוכחה שטענתו אמת, אלא שיש לו כח הנאמנות של הטענה האחרת, שפיר שייך פלגינן נאמנות כמו בכל דוכתי דאמרינן פלגינן:

19. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף לג עמוד ב ד"ה האי אייתי

אי אייתי סהדי דאבהתיה היא - עד יום מותם ומעולם לא מכרו לאבותיו של זה השני.

20. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף לג עמוד ב

ג] רד"ה הא אייתי סהדי דאבהתיה היא - עד יום מותם ומעולם לא מכרו לאבותיו של זה - המהרש"א מבאר שהרשב"ם הוצרך לומר כן, דאל"כ מדוע הוי מיגו נגד עדים, הרי אם נאמין לטענתו שהיתה של אבותיו אין כאן סתירה לעדות, דאפשר לומר שאבות השני קנו מאבותיו של הראשון, וכמו שהקשו התוס' [לעיל (לא) ד"ה מה] בשם הרשב"א]. ולכן מפרש הרשב"ם שהעדים מעידים שלא מכרו אבותיו מעולם.

ומוסיף המהרש"א דלפ"ז אפשר לגרום לעיל רבא [דלא כתוס'] [לא. ד"ה אמר] שגורסים רבה], ואין זה סותר להא דסבר רבא הכא שהוי מיגו נגד עדים, דשאני התם שאפשר לפרש דבריו, [דהתם לא מיירי שאמר מעולם לא מכרו, שהרי קאמר מודו נהרדעי דאי אמר של אבותי שלקחו מאבותיך], משא"כ כאן שא"א לפרש דבריו. ולפ"ז מתורץ למה הביא הש"ס ב' פעמים אותו סיפור.

21. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף לג עמוד ב

[ו] אם טען ואמר לפירות ירדתי נאמן וכו' לא חציף איניש למיכל פירות דלאו דידיה - הרשב"ם והתוס' ושאר ראשונים כתבו שהנאמנות מהני רק לגבי פירות שכבר אכל. הרשב"ם מפרש, דאל"כ כל אדם ירד לקרקע חבירו ויאכל פירותיו. וכ"כ רבינו יונה והרשב"א דא"כ לא שבקת חיי לכל בריה. ויש להסתפק האם זה ראייה או טעם [שלכן תיקנו שלא יהיה נאמן להבא].

הנ"י כתב הטעם משום שהסברא של לא חציף שייך לשעבר, שהיה ירא לירד אם אין אמת בדבריו, אם בעל השדה יכול להוציאו, אבל אם היה נאמן לאכול מכאן ולהבא לא היה ירא. כתב האילת השחר שמדברי התוס' לא משמע כנ"י, שהתוס' [ד"ה ואי] כתבו, אף על גב דבשעה שאכל היה בעל השדה יכול לעכב, מיהו כיון שכבר אכלו נאמן לומר לפירות ירדתי. ומשמע מדבריהם שיש קצת קושי בזה שיוכל לעכבו ואעפ"כ יכול לטעון לפירות הורדתי. ולפי הנ"י אדרבה בגלל שלא נאמן ובעל השדה יכול לעכב, לכן אמרין דלא חציף ואפשר להאמינו למפרע.

הרמ"ה [אות טז] מבאר דסברת מי חציף מהני רק בצירוף מוחזק שמוקמינן ממונא בחזקת מאריה. וכן כתב הגר"א [סימן קלז - א, הובא להלן אות טז] דטעם לא חציף מהני מפני שהוא בידו. הקו"ש [ח"ב סימן ג - יד] מבאר דסברת מי חציף אינו בירור אלא מהני לעשות ספק וכיון דהוי ספק מוקמינן ביד המוחזק. מהתוס' שהעמידו שמירי בהניח ברשות שאינה שלו, מבואר שאפילו אינו מוחזק בפירות מהני סברת מי חציף. התוס' רי"ד כתב לא חציף איניש, פירוש בסתמא לא מחזקינן ליה בגזלנותא [שבועות מו ב].

22. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף לג עמוד ב

[ח] לאו מי אמר רב יהודה האי מאן דנקיט מגלא ותובליא ואמר איזיל איגריה לדיקלא דפלניא דזבניה ניהליה מהימן לא חציף איניש דגזר דיקלא דלאו דיליה - הראשונים שואלים שכאן אומר כן קודם המעשה, וא"כ אינו דומה לאכילת פירות שרק נאמן לשעבר ולא מכאן ולהבא. הרמב"ן רשב"א ריטב"א ור"ן מתרצים כיון שאוכל פירות לאורך זמן מתפרסם הדבר ושייך הסברא של לא חציף איניש. ונראה דהם למדו שבעינן אמירה כדי שיעשה בפרהסיא, ולכן באכילת פירות א"צ אמירה. וזה דלא כתוס' [ד"ה לא] שכתבו דלאו משום דאמר בפרהסיא קאמר דלא חציף. הפרישה [סימן קלז] כתב שהתוס' מפרשים שמירי בצנעא משום שלגבי אכילת פירות הוי בצנעא.

23. תוספות מסכת בבא בתרא דף לג עמוד ב ד"ה ואי טעין

ואי טעין ואמר לפירות ירדתי כו' - פ"י תחלה כי א"ל מאי בעית בהאי ארעא אף על גב דבשעה שאכל היה בעל השדה יכול לעכב ולא היה נאמן לומר לפירות הורדתי מיהו כיון שכבר אכלו וזה בא להוציא נאמן לומר לפירות ירדתי וא"ת מאי איריא משום דלא חציף תיפוק ליה משום דתפיס מידי דהוה אמטלטלין שאין עשויין להשאל ולהשכיר דאי אמר לקוחין הן בידי נאמן וי"ל דאיצטריך טעמא דלא חציף אמ לקטן והניח ברשות שאינן שלו דלא תפיס בהן וא"ת כי לא אמר נמי לפירות ירדתי אלא דאייתי סהדי דאכל ב' שנים כי הך דשמעתין יהא נאמן בטענתיה במיגו דאי בעי אמר לפירות ירדתי לאו פירכא היא דאין זה מיגו שהרי בא לתבוע גם הקרקע ודוקא פירי דתרתני שנין הדרי אבל פירי דשנה שלישית לא הדרי דאי מהימן במאי דאמר שאכלה שלש שנין גם הקרקע תהיה שלו.

24. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף לג עמוד ב

[ט] תד"ה ואי וכו' וא"ת מאי איריא משום דלא חציף תיפוק ליה משום דתפיס מידי דהוי אמטלטלין - בהג' מיימוני [טוען ט - ה] מביא הריצב"א שתירץ שהכא לא שייך חזקת מטלטלין, שהרי ידוע שנכנס לשדה חבירו וליקט פירות שלא בידיעתו. הקה"ח [סימן קלז - א] מביא דכ"כ הרי"ף בשבועות, וכן פוסק השו"ע [סימן צ - יד] אם ראוהו נכנס לרשות חבירו בלי ידיעת הבעלים אינו נאמן לטעון לקוחים הם בידי. הנה"מ [סימן קלז - א] כתב הטעם שהתוס' לא תירצו כן, ע"פ התומים [סימן צ] שביאר דהטעם שבכה"ג אינו נאמן הוא משום דאפילו אם לקוחים הם בידו מ"מ הוא גנב בזה שנכנס לבית חבירו שלא בפניו, ולכן כאן שטוען לפירות ירדתי יש לו רשות להכנס וללקוט. וכע"ז כתב התו"ח.

י' בא"ד - וי"ל דאיצטריך טעמא דלא חציף אם לקטן והניח ברשות שאינן שלו דלא תפיס בהן - רע"א
[בגליון השו"ע סימן קלז - ב] מקשה מה איכפת לן שהוציאם מרשותו, והרי אנו יודעים שמקודם היו
ברשותו וא"כ נימא חזקה מה שתחת יד אדם הרי הוא שלו, וכמו אם ראינו חפץ ביד אדם והניחו ברה"ר
שלא איבד חזקתו. רע"א הניח בצ"ע.

הגרנ"ט [סימן קסו] חוקר בהך חזקה מה שתחת יד אדם הרי הוא שלו, האם הוי חזקה שהוי ראייה שהוי
שלו כיון שאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן [שבועות מו ב], או דהוי כח טענה של אדם התפוס בחפץ
שחשיב מוחזק וא"א להוציאו ממנו. והביא ראייה לצד השני מהתוס' כאן שכתבו שאם אינו תפוס בה ליכא
חזקה מה שתחת יד אדם הרי הוא שלו, אף על פי שידוע שהפירות היו בידו מקודם וא"כ מסתמא היה
שלו. ומקשה הגרנ"ט למה לא זכה מחמת שהפירות היו בידו בזמן שלקטן. ומתריך דתלוי בזה האם הוי
בידו בזמן שבא לב"ד, שרק אם אז היה בידו אין הב"ד מוציאים ממנו, אבל אם כבר יצא מידו אינו זוכה
בדין מחמת שהיה פעם תפוס. וכע"ז כתב הקו"ש [ח"ב סימן ג - יד] דאחזוקי אינשי בגנבי לא אמרינן מהני
רק לעשות ספק, ואכתי בעינן שיהיה מונח תחת ידו כדי שיהיה מוחזק.

יא] בא"ד - וי"ל דאיצטריך טעמא דלא חציף אם לקטן והניח ברשות שאינן שלו דלא תפיס בהן - הקו"ש [אות
קס] מקשה שמבואר בתוס' שהפירות נמצאים בעין ומונחים ברשות אחרת, ומתחילת דבריהם משמע שכבר אכל
הפירות.

גם הרשב"ם [ד"ה נאמן] כתב במה שאכל, ומשמע שאם לקט ולא אכל מחזיר למערער. מיהו אח"כ [בד"ה
מהימן] כתב הרשב"ם שבקינן ליה ללקט פירות, משמע אף שלא אכל.
המאירי [ד"ה המערער] כתב שאם הפירות בעין מוציאים ממנו, ורק אם כבר אכל פטור משום הסברא דלא
חציף.

יב] בא"ד - וי"ל דאיצטריך טעמא דלא חציף אם לקטן והניח ברשות שאינן שלו דלא תפיס בהן - הב"ח [סימן
קלז] כתב דכוונת תוס' שהניחם ברשות שאינה שלו כגון ברה"ר, וא"צ שיניחם בכליו.
הב"י והסמ"ע [סימן קלז - א] והנה"מ [שם] למדו שמיירי שהשאיר אותם ברשות בעל השדה.
הט"ז מבאר כוונת תוס' שמיירי ברשות בעל השדה ובעינן שיניחם בכליו של המלקט כדי שנאמר שמעשה לקיטה
כזה אין דרך בני אדם להתחצף לעשותו.

יג] בא"ד - וא"ת כי לא אמר נמי לפירות ירדתי אלא דאייתי סהדי דאכל ב' שנים כי הך דשמעתין יהא נאמן
בטענתיה במיגו דאי בעי אמר לפירות ירדתי - רבינו גרשום מפרש שזה כוונת רב זביד להקשות, אי הכי היכא
שהחזיק בקרקע שתי שנים למה ישלם פירות, הרי לא חציף אינשי לאכול בארעא לאו דידיה.

יד] בא"ד - וא"ת כי לא אמר נמי לפירות ירדתי אלא דאייתי סהדי דאכל ב' שנים כי הך דשמעתין יהא נאמן
בטענתיה במיגו דאי בעי אמר לפירות ירדתי - רע"א מקשה שהתוס' [לג. ד"ה ה"ג] כתבו [לפי אביי ורבא]
שבמקום שהקרקע יוצאת מתחת ידו אינו נאמן על הפירות במיגו, וא"כ מה הקשו כאן שיהיה נאמן על הפירות
במיגו. רע"א מתריך שקושית התוס' כאן לפי דעת רב חסדא שאינו סובר סברא זו [או לפי תירוץ אחר בתוס'
של"ל סברא זו].

השער משפט [סימן קלז וסימן קמו - ג] והקו"ש [אות קמג] מקשים [כעין קושית רע"א] על התוס' להלן [ד"ה
אי הכי] שכתבו [בביאור קושית הגמ'] שבטוען שהקרקע שלו יהיה נאמן לגבי הפירות, ולא אמרינן שבמקום
שאיין הקרקע שלו אינו נאמן לגבי הפירות.

הקו"ש מתריך ע"פ הריב"ש [סימן שלו] שכתב שדוקא במקום שהקרקע חוזרת למרא קמא מדין אין ספק מוציא
מידי ודאי, התם אין לחלק דין הפירות מהקרקע שהוי דין ודאי, אבל במקום שהקרקע חוזרת מספק למרא קמא
[וליכא דין ודאי], שם אפשר לחלק דין הפירות מדין הקרקע.

בספר בד קודש [סימן כב] מתריך, דמש"כ התוס' לעיל שלפי אביי ורבא ליכא מיגו לגבי הפירות, ביאר הקו"ש
משום שמיגו הוי בירור, וא"א לעשות פלגינן ולחלק בין הבירור לענין קרקע לבירור לענין פירות, כיון שהפירות
בא בתולדה מהקרקע. ואכתי לכאורה אפשר לחלק מצד נאמנות של כח הטענה שזה יש לו לגבי הפירות ולא

לגבי הקרקע [וכמש"כ הקו"ש [הנ"ל לג. אות כב] שזה באמת סברת רב חסדא]. ובוזה אפשר לחלק שלעיל שהמיגו הוא שיכול היה לומר לא אכלתי, אין לו כח טענה, שהרי אינו זוכה בפירות בטענה אחרת אלא טוען שלא היו כלל פירות, משא"כ אצלנו שהמיגו דאי בעי אמר לפירות ירדתי, כיון שיכול לזכות בפירות בטענה אחרת, אית ליה מיגו של כח הטענה.

[טו] בא"ד - לאו פירכא היא דאין זה מיגו שהרי בא לתבוע גם הקרקע - הרמב"ן מבאר משום שמיגו לגרוע לא אמרינן, דהיינו מיגו לחצי טענה לא אמרינן.

25. תוספות מסכת בבא בתרא דף לג עמוד ב ד"ה אי הכי

אי הכי אפילו ארעא נמי - למאי דפרישית לעיל דאינו נאמן אלא בפירות שלקט כבר אבל מכאן ואילך אינו נאמן אפילו בפירות אף על גב דשטרא בפירי לא עבדי אינשי צריך לפרש אפילו ארעא אם הוא טוען שהקרקע שלו שלקחה לא יחזיר פירות שכבר אכל אבל קרקע פשיטא שיחזיר דאינו נאמן להבא.

26. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף לג עמוד ב

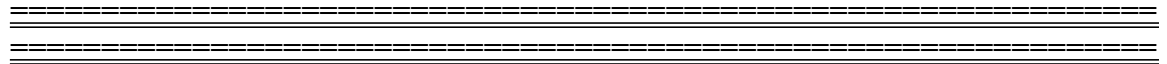
כא [תד"ה אי הכי וכו' אבל מכאן ולהבא אינו נאמן וכו' אבל קרקע פשיטא שיחזיר דאינו נאמן להבא - התוס' מפרשים שאין הקושיה שיזכה בגוף הקרקע, שהרי אפילו בפירות מכאן ולהבא אינו זוכה, אלא הקושיה שאף באופן שטוען שהקרקע שלו יזכה עכ"פ בפירות. מיהו מלשון הרשב"ם משמע שהקושיה על הקרקע עצמה.

הרשב"א מקשה שלשון הגמ' לא משמע כפירוש התוס'. הרמב"ן והרשב"א מפרשים שגם לגבי קרקע פריך כיון שהוא תפוס בקרקע יהיה נאמן להבא. ומשני דלגבי קרקע ריעא טענתיה כיון שלא נקיט שטרא. בחי' ר' נחום [אות קפב] מבאר שהתוס' והרמב"ן נחלקו במחלוקת הראשונים [לעיל לב: אות יח] האם הישיבה בקרקע מחשיבה את היושב למוחזק.

השער משפט [סימן קמו - ג] מקשה למה הוצרך הרמב"ן [להלן מב. הנ"ל כט. אות ח] לבאר שאיכא ראייה משתיקת המערער שמכר הקרקע למחזיק, אלא שבתוך ג"ש איכא ראייה מזה שאין למחזיק שטר, ולא ביאר שיש ראייה מהא דלא חציף איניש לאכול פירות מקרקע חבירו. בחי' ר' נחום מתרץ ע"פ הנ"י [הובא להלן אות כב] שכתב שרק היכא דאית ליה עדי חזקה אינו נזהר לשמור השטר, וזה שייך רק היכא דאיכא ראייה משתיקת הבעלים, אבל היכא דליכא ראייה מהשתיקה היה צריך לשמור שטרו יותר.

27. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף לג עמוד ב

כב [אי הכי ארעא נמי ארעא אמרינן ליה אחוי שטרך - לכאורה קשה שלפי טענתו כבר החזיק שלש שנים ושוב לא היה צריך לשמור על השטר. מתרצים רבינו יונה והנ"י כיון שאין לו עדים שאכל שלש שנים, היה צריך לשמור על השטר אף לאחר שלש שנים.

1. שעורי ר' דוד מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א

שמז) בדין ודאי את וספק בן

תוד"ה ה"ג לסוף אודי ליה וכו', וגירסת ר"ח נראה לר"י עיקר דלא גריס לסוף אודי ליה אלא גרס לסוף אייתי סהדי דאיהו קריביה, ולא גרס קרוב טפי, שלא היו מעידים שרב אידי קרובו היה טפי מההוא גברא, אלא היו מעידים שרב אידי קרובו היה, וההוא גברא לא היו מכירים אם הוא היה קרובו או לא.

ולכך אוקמה רב חסדא בידיה דרב אידי, דהוי רב אידי ודאי וההוא גברא ספק, ואין ספק מוציא מידי ודאי.

והנה בקובץ הערות (סימן מ' סק"ז) הביא מחלוקת ראשונים גבי ודאי את וספק בן אי הוי בזה דין אין ספק מוציא מידי ודאי.

דהנה ביבמות (דף ק ב) תנן, דספק בן שבעה לראשון, ספק בן תשעה לאחרון, הוא אינו יורש אותן, אבל הם יורשין אותו.

וכתב הרמב"ן דמתני' קפסיק ותני דבכל גוני אין הספק יורש אותן, אפ"ל אם לא הניח המוריש בנים, אלא בנות או אחין, דאע"פ שהוא ספק "בן", אפ"ה אין ספק בן מוציא מידי ודאי אח או בת.

אבל הריטב"א שם כתב, דמתני' איירי דוקא שיש בנים למוריש, דאז אמרינן אין ספק מוציא מידי ודאי, ואינו יורש, אבל במקום דאיכא רק בנות, או אחין, הוי ספק וספק, דאי דמר לאו דמר, וא"כ ודאי אח וספק בן חולקין בשוה.

ובביאור המחלוקת כתב הקובץ הערות שם (סק"ח) דהנה בהא דבן קודם לאח או לבת. יש לחקור, האם הוי רק דין קדימה לירש, דדין יורש שפיר איכא לאח או לבת אף במקום בן, ורק דכיון דהבן קודם לירש הנכסים ממילא אין לאח ולבת מה לרשת. או דלמא במקום דיש יורש מוקדם, אין להמאותר דין יורש כלל.

ונפ"מ באופן דהבן אינו יכול לירש, כגון לענין ירושת נשיאות, באופן דהבן אינו ראוי לנשיאות, והאח ראוי, דאי יש להאח דין יורש אף במקום בן, ורק דהבן קודם לו, א"כ באופן זה דאין הבן יורש, שפיר יירש האח. אבל אי במקום בן אין להאח דין יורש כלל, ממילא לא יירש האח.

וכתב דבזה הוא דפליגי הראשונים דהרמב"ן סובר דאף במקום בן, יש להאח דין יורש, ורק דהבן קודם לירש הנכסים, וממילא בספק בן הוי הדין דאין ספק מוציא מידי ודאי, כיון דהאח הוי ודאי יורש. אבל הריטב"א סובר דאח במקום בן אין לו דין יורש כלל, וא"כ בספק בן הוי ממילא ג"כ ספק על האח אם יש לו דין יורש והוי זה ספק וספק.

ובאמת בחי' ר"ח הלוי (הל' תרומות) הוכיח בשיטת הרמב"ם דאח במקום בן אינו יורש כלל, אפ"ל אי הבן אינו יכול לירש כגון עובר ע"ש, [ואכן יש שחילקו בין בת במקום בן, ובין אח במקום בן], (וע"ע בשיעורי יבמות (דף לז ב) ולקמן ריש פרק יש נוהלין מש"כ בזה, ועי' ס"ק הבא).